

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

PRVI ODJEL

PREDMET MATELJAN protiv HRVATSKE

(Zahtjev br. 64855/11)

PRESUDA

STRASBOURG

12. srpnja 2018.

Ova je presuda konačna, no može biti podvrgnuta uredničkim izmjenama.

U predmetu Mateljan protiv Hrvatske,

Europski sud za ljudska prava (Prvi odjel), zasjedajući u vijeću u sastavu:

Kristina Pardalos, *predsjednica*,

Ksenija Turković,

Pauliine Koskelo, *sutkinje*,

i Abel Campos, *tajnik Odjela*,

nakon vijećanja zatvorenog za javnost 19. lipnja 2018.,

donosi sljedeću presudu koja je usvojena na navedeni datum:

POSTUPAK

1. Postupak u ovome predmetu pokrenut je na temelju zahtjeva (br. 64855/11) protiv Republike Hrvatske koji je hrvatska državljanka gđa Grozdana Mateljan („podnositeljica zahtjeva“) podnijela Sudu na temelju članka 34. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda („Konvencija“) dana 30. rujna 2011.

2. Podnositeljicu zahtjeva zastupao je g. T. Vukičević, odvjetnik iz Splita. Hrvatsku Vladu („Vlada“) zastupala je njezina zastupnica, gđa Š. Stažnik.

3. Dana 4. ožujka 2013. Vlada je obaviještena o zahtjevu.

ČINJENICE**I. OKOLNOSTI PREDMETA****A. Pozadina predmeta**

4. Podnositeljica zahtjeva rođena je 1935. godine i živi u Splitu.

5. Dana 16. siječnja 1961. godine Komunalni zavod za socijalno osiguranje Split (koji je kasnije postao Hrvatski mirovinski fond te se stoga tako naziva u daljnjem tekstu) dodijelio je podnositeljici zahtjeva, kao svojoj djelatnici, stanarsko pravo na stan u društvenom vlasništvu u Gajevoj ulici u Splitu, površine 37 kvadratnih metara.

6. Dana 19. travnja 1969. godine podnositeljica zahtjeva udala se za dotičnog M.M.-a te je otišla živjeti u stan na kojem je on imao stanarsko pravo.

7. Dana 2. listopada 1972. godine Jugoslavenska narodna armija dodijelila je suprugu podnositeljice zahtjeva, kao pripadniku vojnih snaga, stan u društvenom vlasništvu u Šimićevoj ulici u Splitu, površine 62 kvadratna metara, s ciljem zadovoljenja stambenih potreba njega i njegove

obitelji (podnositeljice zahtjeva i njihova dva sina, koji su obojica u to vrijeme imali manje od dvije godine).

8. Podnositeljica zahtjeva, njezin suprug i njihova dva sina uselili su se u taj stan 1973. godine. Sukladno mjerodavnom zakonodavstvu (vidi stavak 45. ove presude), podnositeljica zahtjeva time je, kao supruga, automatski postala sunositeljica stanarskog prava na predmetnom stanu.

9. Nakon što se podnositeljica zahtjeva iselila iz stana u Gajevoj ulici, uselio se njezin brat. Nastavio je ondje živjeti sa svojom obitelji do 1982. godine kada se iselio.

10. Podnositeljica zahtjeva izjavila je da se u svibnju 1982. godine iselila iz stana u Šimićevoj ulici te se vratila u stan u Gajevoj ulici kako bi ondje živjela sa svojom starijom majkom i brinula se za nju. Navela je da je ondje živjela do iseljenja 16. svibnja 2012. godine (vidi stavak 38. ove presude).

11. Dana 22. lipnja 1982. godine podnositeljica zahtjeva podnijela je Hrvatskom mirovinskom fondu, kao davatelju stana u Gajevoj ulici, zahtjev za dopuštenje da stanove u Gajevoj i Šimićevoj ulici zamijeni za jedan veći stan, a ta je mogućnost predviđena člankom 49. stavkom 3. Zakona o stambenim odnosima iz 1974. godine (vidi stavak 48. ove presude).

B. Upravni postupak za iseljenje podnositeljice zahtjeva

1. Glavni postupak

12. Dana 30. lipnja 1982. godine Hrvatski mirovinski fond odbio je dati suglasnost za zamjenu stanova te je naložio podnositeljici da napusti stan u Gajevoj ulici. Smatrao je da je podnositeljica zahtjeva godinama koristila dva stana u društvenom vlasništvu, što je u suprotnosti sa zakonom (vidi stavak 45. ove presude).

13. Podnositeljica zahtjeva zatim je pokrenula upravni postupak pred nadležnim prvostupanjskim upravnim tijelom zaduženim za stambena pitanja (u daljnjem tekstu: „prvostupanjsko stambeno tijelo“) u kojem je podnijela zahtjev za dopuštenje za zamjenu dvaju stanova za jedan veći stan (vidi točku 48. ove presude). S druge strane, Hrvatski mirovinski fond pokrenuo je 13. srpnja 1982. godine upravni postupak pred tim istim tijelom, tražeći njezino iseljenje iz stana u Gajevoj ulici. Ta dva upravna postupka naknadno su spojena.

14. Na ročištu održanom 16. rujna 1982. godine, podnositeljica zahtjeva izjavila je da se, nakon što se njezin brat iselio iz stana u Gajevoj ulici, ona uselila sa svojom majkom kojoj je zbog njezine dobi bila potrebna skrb i više nije mogla živjeti sama (vidi stavke 9. - 10. ove presude).

15. Odlukom od 17. prosinca 1982. godine prvostupanjsko stambeno tijelo odbilo je zahtjev podnositeljice za zamjenu stanova i naložilo joj je da napusti stan u Gajevoj ulici. To upravno tijelo je utvrdilo:

- da je trajno napustila stan u Gajevoj ulici 1969. godine te je tako izgubila stanarsko pravo na tom stanu,

- da se, nakon što se njezin brat iselio, podnositeljica zahtjeva zaista opet uselila u taj stan u svibnju 1982. godine (vidi stavke 9. - 10. i 14. ove presude), ali da time nije opet stekla stanarsko pravo na tom stanu.

- da stoga nije bilo moguće odobriti zamjenu stanova jer ona više nije imala stanarsko pravo u odnosu na jedan od dvaju stanova uključenih u željenu zamjenu.

16. Postupajući po žalbi podnositeljice zahtjeva, nadležno drugostupanjsko upravno tijelo odlukom od 20. svibnja 1983. godine ukinulo je prvostupanjsku odluku i vratilo predmet na ponovno odlučivanje. Utvrdilo je da je podnositeljica zahtjeva ponovno stekla status nositeljice stanarskog prava na predmetnom stanu. Umjesto da traži njezino iseljenje, prvostupanjsko stambeno tijelo trebalo je slijediti postupak predviđen za situacije u kojima stanar ima stanarsko pravo u odnosu na dva stana (vidi stavak 48. ove presude). Tim je postupkom predviđena mogućnost zamjene dvaju stanova za jedan stan ako nijedan od tih dvaju stanova ne zadovoljava stambene potrebe kućanstva stanara (ali bi zadovoljili te potrebe ako se promatraju zajedno). Uputilo je prvostupanjsko stambeno tijelo da ispita zadovoljavaju li stanovi u Gajevoj i/ili Šimićevoj ulici stambene potrebe podnositeljice zahtjeva i njezine obitelji.

17. U ponovljenom postupku prvostupanjsko stambeno tijelo utvrdilo je da stan u Šimićevoj ulici u potpunosti zadovoljava stambene potrebe podnositeljice zahtjeva i njezine obitelji. Stoga je odlukom od 10. listopada 1984. godine opet odbilo zahtjev podnositeljice za zamjenu stanova te joj naložilo da napusti stan u Gajevoj ulici.

18. Odlukom od 1. veljače 1985. godine drugostupanjsko upravno tijelo odbilo je žalbu podnositeljice zahtjeva i potvrdilo je prvostupanjsku presudu od 10. listopada 1984. godine.

19. Podnositeljica zahtjeva zatim je podnijela tužbu radi pokretanja upravnog spora na Upravnom sudu koji je presudom od 6. lipnja 1985. godine ukinuo drugostupanjsku odluku od 1. veljače 1985. godine zbog nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja te je vratio predmet na ponovno odlučivanje.

20. U ponovljenom postupku prvostupanjsko stambeno tijelo opet je, nakon prikupljanja relevantnih dokaza i upotpunjavanja ranijih činjeničnih utvrđenja, presudilo da stan u Šimićevoj ulici u potpunosti zadovoljava stambene potrebe podnositeljice zahtjeva i njezine obitelji. Stoga je odlukom od 6. studenoga 1987. godine opet odbilo zahtjev podnositeljice za zamjenu stanova te joj naložilo da napusti stan u Gajevoj ulici.

21. Odlukom od 31. svibnja 1988. godine drugostupanjsko upravno tijelo odbilo je žalbu podnositeljice zahtjeva i potvrdilo je prvostupanjsku presudu od 6. studenoga 1987. godine.

22. Podnositeljica zahtjeva zatim je opet podnijela tužbu radi pokretanja upravnog spora na Upravnom sudu koji je presudom od 22. prosinca 1988. godine ukinuo drugostupanjsku odluku od 31. svibnja 1988. godine. Sud je presudio da pitanje zadovoljava li stan u Šimićevoj ulici u potpunosti stambene potrebe podnositeljice zahtjeva i njezine obitelji treba utvrditi primjenom mjerodavnih vojnih stambenih standarda, a ne općih stambenih standarda, s obzirom na to da je predmetni stan dodijeljen njezinom suprugu kao pripadniku vojnih snaga (vidi stavak 7. ove presude).

23. U ponovljenom upravnom postupku, dana 25. svibnja 1992. godine podnositeljica zahtjeva povukla je zahtjev za zamjenu stanova, navodeći protek vremena i promijenjene obiteljske okolnosti kao razloge za povlačenje. Konkretno, navela je da se u međuvremenu razvela (vidi stavak 39. ove presude).

24. Odlukom od 1. lipnja 1992. godine prvostupanjsko stambeno tijelo obustavilo je postupak u dijelu koji se odnosio na zahtjev podnositeljice za zamjenu stanova. Također je naložilo podnositeljici zahtjeva da napusti stan u Gajevoj ulici, utvrdivši da stan u Šimićevoj ulici u potpunosti zadovoljava stambene potrebe podnositeljice zahtjeva i njezine obitelji čak i prema mjerodavnim vojnim stambenim standardima. Podnositeljica zahtjeva podnijela je žalbu, tvrdeći, *inter alia*, da njezino stanarsko pravo na stanu u Gajevoj ulici nikada nije prestalo i da prvostupanjsko stambeno tijelo nije uzelo u obzir njezine promijenjene okolnosti – to jest, njezin razvod i činjenicu da nije koristila dva stana.

25. Odlukom od 14. siječnja 1993. godine nadležno je ministarstvo, kao drugostupanjsko upravno tijelo, odbilo žalbu podnositeljice zahtjeva protiv prvostupanjske odluke od 1. lipnja 1992. godine.

26. Podnositeljica zahtjeva zatim je treći put podnijela tužbu radi pokretanja upravnog spora na Upravnom sudu koji je tu tužbu odbio presudom od 26. svibnja 1993. godine.

27. Postupajući po zahtjevu za zaštitu zakonitosti Glavnog državnog odvjetnika, dana 12. srpnja 1996. godine Vrhovni je sud ukinuo presudu Upravnog suda i vratio predmet na ponovno odlučivanje. Vrhovni je sud presudio da su Upravni sud i upravna tijela pogrešno primijenili mjerodavne vojne stambene standarde na činjenice predmeta. Vrhovni je sud također presudio da pitanje zadovoljava li stan u Šimićevoj ulici stambene potrebe podnositeljice zahtjeva i njezine obitelji treba utvrditi uzimajući u obzir okolnosti koje su postojale u vrijeme kad se podnositeljica uselila u taj stan 1973. godine te da je naknadna promjena okolnosti nebitna.

28. U ponovljenom postupku, prvostupanjsko stambeno tijelo opet je odlukom od 6. prosinca 1999. godine naložilo podnositeljici zahtjeva da napusti stan u Gajevoj ulici, utvrdivši da je, u trenutku kada se uselila u stan u Šimićevoj ulici, taj stan u potpunosti zadovoljavao stambene potrebe podnositeljice zahtjeva i njezine obitelji uzimajući u obzir mjerodavne vojne

stambene standarde. To je tijelo također ponovilo da su naknadne promjene njezine obiteljske situacije nebitne.

29. Dana 29. ožujka 2000. godine drugostupanjsko je upravno tijelo odbilo žalbu podnositeljice zahtjeva protiv prvostupanjske odluke koja je time postala konačna i ovršna.

30. Podnositeljica zahtjeva zatim je četvrti put podnijela tužbu radi pokretanja upravnog spora na Upravnom sudu koji je tu tužbu odbio presudom od 12. lipnja 2003. godine.

31. Glavni državni odvjetnik zatim je podnio zahtjev za zaštitu zakonitosti.

32. Presudom od 16. rujna 2004. godine Vrhovni je sud prihvatio taj zahtjev, ukinuo presudu Upravnog suda te vratio predmet na ponovno odlučivanje. Vrhovni je sud presudio da, budući da se postupak odnosi na iseljenje podnositeljice zahtjeva iz stana u Gajevoj ulici, pitanje zadovoljava li stan u Šimićevoj ulici stambene potrebe podnositeljice zahtjeva i njezine obitelji treba utvrditi u skladu s općim, a ne vojnim stambenim standardima.

33. U ponovljenom postupku, presudom od 12. svibnja 2005. godine Upravni je sud opet odbio tužbu podnositeljice zahtjeva.

34. Podnositeljica zahtjeva zatim je 3. travnja 2006. godine podnijela ustavnu tužbu, navodeći povredu ustavnog prava na poštenu postupak. Tvrdila je, *inter alia*, da upravne i sudbene vlasti nisu uzele u obzir činjenicu da se razvela od supruga te stoga više nije imala potrebu zamijeniti stanove, te činjenicu da nije koristila dva stana. Također je spomenula da je živjela u stanu u Gajevoj ulici zajedno sa svojim sinom D.M.-om i njegovom obitelji (njegovom suprugom i kćeri) kao članovima njezinog kućanstva.

35. Dana 13. prosinca 2006. godine Ustavni je sud donio privremenu mjeru kojom je privremeno odgodio ovrhu prvostupanjske odluke od 6. prosinca 1999. godine (vidi stavak 28. ove presude) do donošenja svoje odluke o ustavnoj tužbi podnositeljice zahtjeva.

36. Odlukom od 13. srpnja 2011. godine Ustavni je sud odbio ustavnu tužbu podnositeljice zahtjeva.

2. Ovršni postupak

37. U međuvremenu je 14. ožujka 2003. godine prvostupanjsko stambeno tijelo donijelo rješenje o ovrsi radi izvršenja svoje odluke od 6. prosinca 1999. godine i prisilnog iseljenja podnositeljice zahtjeva (vidi stavak 28. ove presude).

38. Ovrha je odgođena nakon nekoliko sudskih odluka. Prvi pokušaj iseljenja dogodio se 28. studenog 2006. godine, no dogovoreno je da se odgodi zbog lošeg zdravstvenog stanja podnositeljice zahtjeva. Dana 16. svibnja 2012. godine podnositeljica zahtjeva je iseljena. Iz zapisnika koji je sastavio sudski ovršitelj proizlazi da je podnositeljica zahtjeva bila prisutna i tijekom pokušaja iseljenja i tijekom stvarnog iseljenja.

3. Ostale mjerodavne činjenice

39. Presudom od 30. ožujka 1992. godine Općinski sud u Splitu razveo je brak između podnositeljice zahtjeva i njezinog supruga.

40. Dana 8. svibnja 1992. godine podnositeljica zahtjeva ishodila je deklaratornu presudu istog suda kojom je proglašena jedinim nositeljem stanarskog prava na stanu u Gajevoj ulici. Ta je presuda donesena u kontekstu parničnog postupka koji je pokrenula protiv svojeg supruga, a temeljila se isključivo na priznanju tužbenog zahtjeva od strane njezinog supruga, odnosno, bez izvođenja ikakvih dokaza.

41. Dana 9. siječnja 1996. godine podnositeljčin bivši suprug M.M. od države je kupio stan u Šimićevoj ulici te je time postao njegov jedini vlasnik – mogućnost dostupna svim nositeljima stanarskog prava na stanovima u društvenom vlasništvu na temelju Zakona o otkupu stanova na kojima postoji stanarsko pravo iz 1991. godine. Prije toga su podnositeljica zahtjeva i njezin suprug 27. studenoga 1995. godine zaključili sporazum prema kojem su oboje suglasni da je on jedini nositelj stanarskog prava na tom stanu.

42. Čini se da je, prije nego što je prodalo stan u Šimićevoj ulici suprugu podnositeljice zahtjeva, dana 13. studenoga 1995. godine Ministarstvo obrane, kao državno tijelo odgovorno za upravljanje stanom u to vrijeme, provelo inspekciju stana na licu mjesta. Uz inspekcijski zapisnik priložena je i izjava vijeća stanara da je, osim M.M.-a i njegova dva sina, u stanu kao neprijavljeni član kućanstva živjela i supruga (odnosno podnositeljica zahtjeva).

43. Vlada je ustvrdila da podnositeljica zahtjeva trenutno živi u stanu u Šimićevoj ulici u vlasništvu njezina bivšeg supruga M.M.-a. U prilog svojoj tvrdnji, Vlada je dostavila potvrdu o prebivalištu koja ukazuje na to da je od 19. rujna 2012. godine podnositeljica zahtjeva imala prijavljeno prebivalište na adresi stana u Šimićevoj ulici. Ta potvrda također ukazuje na to da je prije tog datuma imala prijavljeno prebivalište na adresi stana u Gajevoj ulici od 9. kolovoza 1962. godine.

44. Vlada je dostavila dokaze da je podnositeljica zahtjeva suvlasnica niza nekretnina na području Splita, uključujući dvije kuće.

II. MJERODAVNO DOMAĆE PRAVO

A. Stambeno zakonodavstvo

45. Zakoni o stambenim odnosima iz 1962., 1974. i 1985. godine propisivali su da:

- stanar ne može koristiti dva ili više stanova,
- useljavanjem u stan na kojem jedan supružnik ima stanarsko pravo, drugi supružnik *ex lege* postaje sunositelj tog stanarskog prava.

46. Na temelju Zakona o stambenim odnosima iz 1962. godine, stanari su morali bez odgode obavijestiti nadležno stambeno tijelo da su stekli stanarsko pravo na drugom useljivom stanu, a zatim su u roku koji odredi to tijelo morali izabrati stan na kojem su željeli zadržati stanarsko pravo te napustiti drugi stan ili stanove (članak 15. Zakona o stambenim odnosima iz 1962. godine).

47. Na temelju Zakona o stambenim odnosima iz 1974. i 1985. godine, stanari su morali obavijestiti nadležno stambeno tijelo o takvoj situaciji u roku od trideset dana te su u istom roku morali izabrati stan na kojem su željeli zadržati stanarsko pravo te napustiti drugi stan ili stanove (članak 49., stavak 2. Zakona o stambenim odnosima iz 1974. godine i članak 60., stavak 2. Zakona o stambenim odnosima iz 1985. godine). Tridesetodnevni je rok započeo od trenutka kada su stanari stekli pravo i mogućnost korištenja drugog stana. Osim toga, budući da Zakonom o stambenim odnosima iz 1962. godine nije bilo određeno trajanje tog roka, Zakonom o stambenim odnosima iz 1974. godine predviđeno je da će se primjenjivati rok od trideset dana od stupanja na snagu tog Zakona – odnosno, od 26. prosinca 1974. godine.

48. Na temelju Zakona o stambenim odnosima iz 1974. i 1985. godine, stanari u situacijama opisanim u stavku 46. ove presude bili su ovlaštteni podnijeti zahtjev za dopuštenje stambenog tijela da zamijene svoje stanove za jedan veći stan, ali samo ako su oba stana, ako se promatraju zajedno, zadovoljavala stambene potrebe tih stanara i članova njihovog kućanstava (članak 49., stavak 3. Zakona o stambenim odnosima iz 1974. godine i članak 60., stavak 3. Zakona o stambenim odnosima iz 1985. godine). Ta mogućnost dakle nije bila dostupna u slučajevima kada je samo jedan stan zadovoljavao te potrebe.

B. Zakon o upravnim sporovima

49. Članak 76. Zakona o upravnim sporovima (Narodne novine br. 20/10, s naknadnim izmjenama i dopunama) dopušta mogućnost ponovnog pokretanja postupka na temelju presude Europskog suda za ljudska prava. Tekst te odredbe izložen je u predmetu *Guberina protiv Hrvatske* (br. 23682/13, stavak 28., ECHR 2016).

PRAVO

I. NAVODNA POVREDA ČLANKA 8. KONVENCIJE

50. Podnositeljica zahtjeva prigovara na temelju članka 8. Konvencije da su, naloživši joj da napusti stan u Gajevoj ulici, domaće vlasti povrijedile

njezino pravo na poštivanje njezinog doma, kako je predviđeno člankom 8. Konvencije, koji glasi kako slijedi:

„1. Svatko ima pravo na poštovanje svoga ... doma ...

2. Javna se vlast neće miješati u ostvarivanje tog prava, osim u skladu sa zakonom i ako je u demokratskom društvu nužno radi interesa državne sigurnosti, javnog reda i mira, ili gospodarske dobrobiti zemlje, te radi sprječavanja nereda ili zločina, radi zaštite zdravlja ili morala kao i radi zaštite prava i sloboda drugih.“

A. Dopuštenost

1. Tvrdnje stranaka

(a) Vlada

51. Vlada je prvo ustvrdila da činjenice predmeta ukazuju na to da stan u Gajevoj ulici nije bio dom podnositeljice zahtjeva od 1969. godine, kada se udala i uselila u stan koji je koristio njezin suprug (vidi stavak 6. ove presude). Nakon što je njezinom suprugu dodijeljen stan u Šimićevoj ulici, a oni su se 1973. godine uselili u taj stan (vidi stavak 8. ove presude), on je postao njezin dom u smislu sudske prakse Suda – to jest, mjesto gdje se razvija privatni i obiteljski život (Vlada je citirala predmet *Giacomelli protiv Italije*, br. 59909/00, stavak 76., ECHR 2006-XII).

52. Vlada je tvrdila da je navod podnositeljice zahtjeva da se 1982. godine vratila u stan u Gajevoj ulici netočan i da je iznesen samo kako bi zadržala pravo na korištenje tog stana. Konkretno, podnositeljica zahtjeva sama je izjavila da nije trebala taj stan za sebe, već za smještaj svoje majke (vidi stavak 14. ove presude). Nadalje, policija je inspekcijom na licu mjesta utvrdila da je sin podnositeljice zahtjeva, zajedno sa svojom suprugom i dvoje djece, živio u tom stanu do njihovog iseljenja 2012. godine.

53. Drugom inspekcijom, policija je također utvrdila da je podnositeljica zahtjeva trajno živjela sa svojim suprugom i mlađim sinom u stanu u Šimićevoj ulici. Također je službeno prijavila prebivalište na toj adresi, iako tek nakon iseljenja od 16. svibnja 2012. godine (vidi stavke 38. i 43. ove presude).

54. Prema mišljenju Vlade, sve gore navedeno (vidi stavke 51. - 53. ove presude) ukazivalo je na to da podnositeljica zahtjeva nije imala dovoljnu i trajnu vezu sa stanom u Gajevoj ulici da bi taj stan mogao predstavljati njezin dom. Stoga nije mogla tvrditi da je žrtva povrede članka 8. Konvencije zbog svojeg iseljenja iz tog stana.

(b) Podnositeljica zahtjeva

55. Podnositeljica zahtjeva istaknula je da postoje službeni dokazi da je nakon 1969. godine nastavila koristiti stan u Gajevoj ulici – to jest, potvrda o prebivalištu prema kojoj je imala prijavljeno prebivalište na adresi tog

stana sve do svojeg iseljenja od 16. svibnja 2012. godine (vidi stavak 43. ove presude). Stoga je pozvala Sud da joj prizna položaj žrtve.

2. Ocjena Suda

56. Sud smatra da nema dokaza koji ukazuju na to da podnositeljica zahtjeva, osobito u razdoblju nakon što se razvela, nije živjela u stanu u Gajevoj ulici. Konkretno, podnositeljica zahtjeva bila je prisutna i tijekom pokušaja iseljenja i tijekom stvarnog iseljenja (vidi stavak 38. ove presude). Štoviše, ništa u odlukama domaćih vlasti usvojenim u postupku kojem se prigovara ne ukazuje na to da podnositeljica zahtjeva nije živjela u tom stanu.

57. Vlada je izjavila da je dvjema inspekcijama policije na licu mjesta otkriveno da podnositeljica zahtjeva živi u stanu u Šimićevoj ulici, a ne u stanu u Gajevoj ulici (vidi stavke 52. - 53. ove presude). Međutim, nije podnijela nikakve dokaze da su se te inspekcije ikada dogodile. Što je još važnije, ti dokazi, kao i dokazi koji proizlaze iz inspekcije od strane Ministarstva obrane (vidi stavak 42. ove presude), nisu bili podvrgnuti kontradiktornom ispitivanju u postupku kojem se prigovara.

58. Sud stoga napominje da je u vrijeme navodnog miješanja – odnosno, 29. ožujka 2000. godine, kada je odluku prvostupanjskog stambenog tijela od 6. prosinca 1999. godine potvrdilo mjerodavno drugostupanjsko upravno tijelo te je ta odluka time postala konačna i ovršna (vidi stavke 28. - 29. ove presude) – stan u Gajevoj ulici bio dom podnositeljice zahtjeva za potrebe članka 8. Konvencije. Prema tome, ona može tvrditi da je žrtva povrede prava na poštivanje svojeg doma.

59. Sud dalje primjećuje da ovaj prigovor nije očigledno neosnovan u smislu članka 35. stavka 3. točke (a) Konvencije. Također primjećuje da nije nedopušten ni po kojoj drugoj osnovi. Stoga se mora proglasiti dopuštenim.

B. Osnovanost

1. Tvrdnje stranaka

(a) Podnositeljica zahtjeva

60. Podnositeljica zahtjeva priznala je da je miješanje u njezino pravo na poštivanje njezinog doma bilo utemeljeno na mjerodavnim odredbama stambenog zakonodavstva te da je imalo legitiman cilj pružiti stanove u društvenom vlasništvu onima kojima je to bilo potrebno. Međutim, to miješanje nije bilo nužno u demokratskom društvu jer nije bilo razmjerno.

61. S tim u vezi podnositeljica zahtjeva naglasila je da nikada nije namjeravala zadržati oba stana. Stan u Šimićevoj ulici nije bio dovoljno velik da bi zadovoljio stambene potrebe nje i njezine obitelji, te je to bio

razlog zašto je zatražila dopuštenje da zamijeni taj stan i stan u Gajevoj ulici za jedan veći stan – što je pravo predviđeno mjerodavnim stambenim zakonodavstvom u to vrijeme (vidi stavak 48. ove presude). Budući da je domaćim vlastima bilo potrebno dugo vremena da usvoje konačnu odluku o njezinom zahtjevu za zamjenu stanova, njezina je obitelj bila prisiljena potražiti drugo rješenje. Konkretno, neki su članovi obitelji ostali živjeti u stanu u Šimićevoj ulici dok su se ostali uselili u stan u Gajevoj ulici (vidi stavak 10. ove presude).

62. Podnositeljica zahtjeva također je ustvrdila da, iako je istina da je službeno ona suvlasnica dviju kuća na području Splita (vidi stavak 44. i stavak 66. ove presude) koje je naslijedila, nijedna od njih nije prikladna za život, a u njima je imala vlasnički udio od samo jedne osmine.

(b) Vlada

63. Vlada je ustvrdila da, ako Sud bude smatrao da je predmetni stan bio dom podnositeljice zahtjeva, njezino iseljenje predstavljalo je miješanje u njezino pravo na poštivanje njezinog doma. Međutim, Vlada je tvrdila da je to miješanje bilo u skladu sa zakonom, da je imalo legitiman cilj i da je bilo nužno u demokratskom društvu.

64. Konkretno u pogledu razmjernosti, Vlada je prvo ustvrdila da je u postupku kojem se prigovara, presudno pitanje koje su domaće vlasti morale ispitati bilo, je li stan u Šimićevoj ulici, dodijeljen njezinom suprugu s ciljem zadovoljenja stambenih potreba njega i njegove obitelji, prema mjerodavnim stambenim standardima bio prikladan za njih i njihovo dvoje djece u vrijeme kada su se 1973. godine uselili u taj stan. Nakon temeljitog ispitivanja, domaće su vlasti utvrdile da jest prikladan te su stoga naložile podnositeljici da napusti stan u Gajevoj ulici kako bi se on mogao dodijeliti nekome kome je potreban smještaj. Da je utvrđeno da stan u Šimićevoj ulici ne zadovoljava njezine stambene potrebe, imala bi pravo zadržati stan u Gajevoj ulici i dogovoriti zamjenu tih dvaju stanova za jedan veći stan.

65. Domaće se vlasti stoga nisu ograničile na zaključak da podnositeljica zahtjeva nema pravo koristiti stan u Gajevoj ulici, već su i provele test razmjernosti u kojem su odlučujući čimbenik bile stambene potrebe podnositeljice zahtjeva i njezine obitelji, te su se njima vodile u donošenju odluka.

66. Drugo, Vlada je ustvrdila da je podnositeljica zahtjeva također suvlasnica dviju kuća na području Splita (vidi stavak 44. ove presude) i da stoga nije postala beskućnica zbog iseljenja iz stana u Gajevoj ulici.

67. Vlada je stoga zaključila da je navodno miješanje u pravo podnositeljice zahtjeva na dom bilo razmjerno legitimnom cilju i, kao takvo, nužno u demokratskom društvu. Stoga je pozvala Sud da utvrdi kako nije došlo do povrede članka 8. Konvencije.

2. Ocjena Suda

68. U svjetlu gore navedenih utvrđenja (vidi stavke 56. - 58. ove presude) da je stan u Gajevoj ulici bio dom podnositeljice zahtjeva za potrebe članka 8. Konvencije i imajući u vidu svoju sudsku praksu o tom pitanju (vidi, primjerice, *Orlić protiv Hrvatske*, br. 48833/07, stavak 56., 21. lipnja 2011.), Sud smatra da je odluka prvostupanjskog stambenog tijela od 6. prosinca 1999. godine, koju je nadležno drugostupanjsko upravno tijelo potvrdilo 29. ožujka 2000. godine (vidi stavke 28. - 29. ove presude), predstavljala miješanje u njezino pravo na poštivanje njezinog doma.

69. Stranke su suglasne (vidi stavke 60. i 63. ove presude) da je to miješanje bilo predviđeno zakonom jer se temeljilo na mjerodavnom stambenom zakonodavstvu (vidi stavke 45. - 48. ove presude) i da je imalo legitiman cilj. Sud smatra da nema razloga da presudi drugačije jer je u sličnim predmetima utvrdio da je miješanje koje se temeljilo na istom zakonodavstvu imalo legitimne ciljeve promicanja gospodarske dobrobiti zemlje i zaštite prava drugih (vidi, primjerice, *Petolas protiv Hrvatske* (odluka), br. 74936/12, 22. ožujka 2016.).

70. U pogledu razmjernosti, Sud ponavlja da je donio nekoliko presuda protiv Hrvatske u kojima je utvrdio povredu prava na poštivanje doma na temelju činjenice da su nacionalni sudovi naložili iseljenje isključivo zbog toga što podnositelji zahtjeva u tim predmetima nisu imali pravo koristiti predmetne stanove, a da nisu proveli test razmjernosti glede mjera poduzetih protiv podnositelja zahtjeva (vidi, primjerice, *Čosić protiv Hrvatske*, br. 28261/06, 15. siječnja 2009.; *Paulić protiv Hrvatske*, br. 3572/06, 22. listopada 2009.; *Bjedov protiv Hrvatske*, br. 42150/09, § 29. svibnja 2012.; i *Brežec protiv Hrvatske*, br. 7177/10, 18. srpnja 2013.).

71. Vlada je tvrdila (vidi stavke 64. - 65. ove presude) da se ovaj predmet razlikuje od gore navedenih predmeta jer se domaće vlasti nisu ograničile na zaključak da podnositeljica zahtjeva nema pravo koristiti predmetni stan. Umjesto toga, prije donošenja odluka domaće su vlasti temeljito ispitale stambene potrebe podnositeljice zahtjeva i njezine obitelji, koje su smatrale odlučujućima u postupku.

72. Međutim, Sud ponavlja da se, na temelju njegove ustaljene sudske prakse, pitanje je li miješanje u pravo osobe na dom opravdano, a osobito je li razmjerno, treba odrediti uzimajući u obzir sve relevantne okolnosti, uključujući one koje su postojale u vrijeme kada se miješanje odvijalo (vidi, primjerice, gore citirani predmet *Petolas*, stavak 61.). S tim u vezi, mora se napomenuti da su, unatoč suprotnim tvrdnjama podnositeljice zahtjeva, domaće vlasti namjerno zanemarile činjenicu da se razvela u tijeku postupka te da su se njezine stambene potrebe stoga promijenile (vidi stavke 23. - 36. ove presude).

73. Budući da nisu uzele u obzir te promijenjene okolnosti, ne može se reći da su domaće vlasti provele test razmjernosti kako to zahtijeva sudska praksa Suda.

74. Gore navedeno dovoljno je da Sud utvrdi da je došlo do povrede članka 8. Konvencije u ovom predmetu.

II. OSTALE NAVODNE POVREDE KONVENCIJE

75. Podnositeljica zahtjeva također je prigovorila na temelju članka 6. stavka 1. i članaka 13. i 14. Konvencije da su u gore navedenom upravnom postupku u pogledu njezinog iseljenja (vidi stavke 12. do 38. ove presude) domaće vlasti pogrešno ocijenile dokaze i da su pogrešno primijenile domaće pravo, da je bila diskriminirana i da nije imala učinkovito pravno sredstvo jer je njezina ustavna tužba odbijena uz nedostatan obrazloženje.

76. U svjetlu cjelokupnog materijala koji posjeduje, te u mjeri u kojoj su pitanja koja su predmet prigovora u njegovoj nadležnosti, Sud smatra da ovaj predmet ne upućuje na postojanje povrede bilo kojeg od gore navedenih članaka Konvencije.

77. Iz toga slijedi da su ovi prigovori također nedopušteni na temelju članka 35. stavka 3. točke (a) Konvencije kao očigledno neosnovani, te da moraju biti odbačeni u skladu s člankom 35. stavkom 4. Konvencije.

III. PRIMJENA ČLANKA 41. KONVENCIJE

78. Člankom 41. Konvencije predviđeno je sljedeće:

„Ako Sud utvrdi da je došlo do povrede Konvencije i dodatnih protokola, a unutarnje pravo zainteresirane visoke ugovorne stranke omogućava samo djelomičnu odštetu, Sud će, prema potrebi, dodijeliti pravednu naknadu povrijeđenoj stranci.“

79. U obrascu zahtjeva podnositeljica je izjavila da je cilj njezinog zahtjeva ishoditi presudu kojom se utvrđuje povreda Konvencije, što bi joj omogućilo da zatraži ponavljanje upravnog postupka kojem prigovara.

A. Naknada štete

80. Podnositeljica zahtjeva potražuje iznos od 4.000 eura (EUR) na ime neimovinske štete.

81. Vlada je osporila to potraživanje.

82. Sud napominje da na temelju domaćeg prava podnositeljica zahtjeva ima mogućnost zatražiti ponavljanje postupka kojem prigovara (vidi stavak 49. ove presude).

83. Također smatra da je podnositeljica zahtjeva zasigurno pretrpjela nematerijalnu štetu koja se ne može u dovoljnoj mjeri nadoknaditi ponavljanjem postupka. U tim okolnostima, odlučujući na pravičnoj osnovi, Sud podnositeljici zahtjeva dosuđuje iznos od 1.500 EUR na ime neimovinske štete, uvećan za sve poreze koji bi mogli biti zaračunati na taj iznos.

B. Troškovi i izdaci

84. U zahtjevu punomoćnik podnositeljice potražuje 17.000 hrvatskih kuna (HRK) za troškove i izdatke nastale pred domaćim vlastima. U pogledu troškova koji će nastati pred Sudom, naveo je da će se oni morati odrediti prema broju podnesaka koje bude morao podnijeti. Međutim, nikad nije odredio iznos tih troškova.

85. Vlada je osporila ova potraživanja.

86. Što se tiče potraživanja za troškove i izdatke nastale u domaćim postupcima, Sud smatra da takav zahtjev treba odbaciti s obzirom na to da punomoćnik podnositeljice zahtjeva nije dostavio detaljne podatke o tom potraživanju, ni bilo kakve relevantne popratne dokumente. Stoga nije ispunio pretpostavke navedene u pravilu 60. stavku 2. Poslovnika Suda. U svakom slučaju, podnositeljica zahtjeva moći će nadoknaditi ove troškove ukoliko se ponovi postupak kojem prigovara (vidi *Lemo i drugi protiv Hrvatske* [vijeće], br. 3925/10 i 7 drugih zahtjeva, stavak 66., 10. srpnja 2014.).

87. Glede zahtjeva za isplatu troškova i izdataka nastalih pred Sudom, Sud ponavlja da na temelju pravila 60. stavka 1. Poslovnika Suda podnositelj zahtjeva koji želi da mu bude dosuđena pravična naknada na temelju članka 41. Konvencije, mora postaviti točno određen zahtjev u tom smislu. Budući da u ovome predmetu podnositeljica zahtjeva nije odredila iznos tog dijela zahtjeva za isplatu troškova i izdataka, Sud ne dosuđuje ništa po toj osnovi (pravilo 60. stavak 3.).

C. Zatezna kamata

88. Sud smatra primjerenim da se zatezna kamata temelji na najnižoj kreditnoj stopi Europske središnje banke uvećanoj za tri postotna boda.

IZ TIH RAZLOGA SUD JEDNOGLASNO

1. *Utvrdjuje* da je prigovor koji se odnosi na pravo na poštivanje doma dopušten, a ostatak zahtjeva nedopušten;
2. *Presuđuje* da je došlo do povrede članka 8. Konvencije;
3. *Presuđuje*
  - (a) da tužena država treba isplatiti podnositeljici zahtjeva, u roku od tri mjeseca, 1.500 EUR (tisuću petsto eura) na ime nematerijalne štete, uz sve poreze koji bi mogli biti obračunati koje je potrebno preračunati u hrvatske kune po tečajnoj stopi važećoj na dan namirenja;

(b) da se od proteka naprijed navedena tri mjeseca do namirenja na prethodno spomenute iznose plaća obična kamata prema stopi koja je jednaka najnižoj kreditnoj stopi Europske središnje banke tijekom razdoblja neplaćanja, uvećanoj za tri postotna boda;

4. *Odbija* preostali dio zahtjeva podnositeljice za pravičnom naknadom.

Sastavljeno na engleskome jeziku i otpravljeno u pisanom obliku dana 12. srpnja 2018. u skladu s pravilom 77. stavcima 2. i 3. Poslovnika Suda.

Abel Campos
Tajnik

Kristina Pardalos
Predsjednica

© 2018 Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava

Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava provjerio je točnost prijevoda, te proveo lekturu i pravnu redakтуру istoga.